

4. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 03.10.2005 cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune. Buletinul Curții Supreme de Justiție 2006, nr. 5.

5. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 17.11.2014 „Cu privire la actele judecătorești în faza intentării procesului civil și pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare.”

6. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 24.12.2012 „Cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a unor prevederi a Legii cu privire la libertatea de exprimare.” În Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2013, nr. 3.

7. Oprina Evelina. Participanții la procesul civil. Ed. Rosetti. București 2005.

8. Prisac Al. Drept procesual civil. Partea generală. Chișinău: Ed. Cartier, p. 206.

9. Viorel M. C. Tratat teoretic și practic de procedură civilă. Vol. I., Editura Național, București, 1996.

10. Афанасьев С. Ф., Зайцев А. И. Гражданский процесс. Москва: Изд. Норма, 2004.

11. Власов А.А. Гражданское процессуальное право. Учебник, ТК Белби, Москва: 2004.

12. Гражданский процесс. Общая часть, учебник под. общ. ред. Беловой Т. А., Колядко И.Н., Юркевича Н.Г., изд. Амалфея, Минск: 2001.

13. Гражданский процесс, учебник под ред. В. В. Яркова, 5-изд., Woltersklweg, Москва: 2004.

14. Гражданское процессуальное право, учебник под. ред. Шакарян М. С., Изд. Проспект, Москва: 2004.

15. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации. Под. общ. ред. Нечаева В. И., 4-е изд., прераб. и доп. Москва: Норма: ИНФРА-М, 2013.

16. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации (Постатейный). Отв. ред. Жилин Г. А., 7-е изд., прераб. и доп. Москва: Проспект, 2015.

CZU 342.53

RĂSPUNDEREA CA ELEMENT AL STATUTULUI PARLAMENTARILOR

Victor MICU,

doctorand, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

In this article are studied the forms of liability of lawmakers, regulated in various legislative acts of the Republic of Moldova, specifying the grounds and sanctions. The main accent is placed on constitutional liability of Deputies who, even if not expressly regulated, can be inferred by interpretation from national law.

Keywords: deputy, liability, disciplinary liability, constitutional liability, conventional liability, lifting the mandate.

REZUMAT

Articolul cuprinde un studiu asupra formelor de răspundere a parlamentarilor, reglementate în diferite acte legislative ale Republicii Moldova, cu precizarea temeiurilor și sancțiunilor. Accentul principal este pus pe răspunderea constituțională a deputatului care, chiar dacă nu este reglementată expres, poate fi dedusă prin interpretare din legislația autohtonă.

Cuvinte-cheie: deputat, răspundere, răspundere disciplinară, răspundere constituțională, răspundere contravențională, ridicarea mandatului.

Introducere. Potrivit doctrinei, *statutul deputatului* presupune totalitatea drepturilor, obligațiilor, garanțiilor și responsabilităților cu care este abilitat deputatul întru realizarea mandatului parlamentar obținut ca urmare a exprimării voinței corpului electoral în contextul exercitării suveranității naționale [1, p. 279].

Din momentul validării mandatului aleșii sunt în serviciul colectivității care i-a desemnat, drept pentru care au ca principală sarcină rezolvarea tuturor problemelor de interes public ce apar și care țin de viața statului. Importanța unei asemenea activități l-a determinat pe legiuitor să instituie un sistem de protecție menit să le garanteze siguranța și deplina libertate a exercitării mandatului.

Protecția oferită de lege însă, impune și o anumită conduită din partea alesului pe tot parcursul derulării mandatului său. El este obligat să respecte Constituția și legile țării, să se supună regulilor de curtuazie și disciplină și să nu folosească în cuvântul lui sau în relațiile cu cetățenii

expresii injurioase, ofensatoare ori calomnioase. În același timp, alesul trebuie să-și îndeplinească atribuțiile cu bună-credință și fidelitate față de țară și colectivitatea care l-a ales, să dea dovadă de probitate și discreție profesională, de cinste și corectitudine. Încălcarea cu vinovăție a unor asemenea obligații atrage în mod firesc răspunderea acestuia [12, p. 26].

În context sunt relevante dispozițiile art. 15 din *Legea despre statutul deputatului în Parlament* [6], deputatul este obligat să respecte cu strictețe Constituția, legile, normele etice și morale. De asemenea, deputatul este dator să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la întărirea disciplinei de stat, la îndeplinirea obligațiilor civice, la asigurarea drepturilor omului și la respectarea legislației.

Scopul studiului. În cele ce urmează, ne propunem să analizăm legislația în vigoare pentru a elucida formele de răspundere juridică a deputaților, cu precizarea temeiurilor și sancțiunilor.

Rezultate obținute și discuții.

Răspunderea juridică, în general, și răspunderea juridică a aleșilor, în special, nu poate fi privită într-o manieră rigidă. O multitudine de factori precum valorile sociale încălcate, tipul de normă juridică a cărei dispoziție a fost lezată, gradul de vinovăție a făptuitorului, pericolul social al faptei ilicite, precum și categoriile diferite de aleși conferă un dinamism aparte acestei instituții fundamentale, care se exprimă prin diverse tipuri sau forme de răspundere. Astfel, pentru faptele ilicite săvârșite de aleși în exercitarea atribuțiilor ce le revin, în conformitate cu dispozițiile legale, pot interveni următoarele forme de răspundere juridică: patrimonială, disciplinară, contravențională și, nu în ultimul rând, o răspundere penală [12, p. 26].

Vorbind nemijlocit despre parlamentari, precizăm că aceștia în exercițiul mandatului sunt pasibili de următoarele forme de răspundere: disciplinară, contravențională, constituțională și penală [10, p. 299; 9, p. 219].

Răspunderea disciplinară a parlamentarilor. Sediul juridic principal al acestei forme de răspundere este *Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova* [7], care prin art. 132 interzice deputaților:

a) proferarea de insulte, amenințări sau calomnii atât de la tribuna Parlamentului, cât și din sala de ședințe;

b) dialogul între vorbitorul aflat la tribună și persoanele aflate în sală;

c) convorbiri la telefoane mobile în sala de ședințe a Parlamentului în timpul ședințelor în plen;

d) tulburarea dezbaterilor sau crearea agitației în sala de ședințe;

d¹) accesul în incinta Parlamentului și în încăperile în care se desfășoară ședințele în plen ale Parlamentului și ale organelor sale de lucru cu echipamente portabile de amplificare a sunetului și/sau cu oricare alte obiecte ce ar putea fi folosite pentru tulburarea ordinii și/sau

întreruperea lucrărilor ședințelor Parlamentului;

d²) blocarea tribunelor, blocarea accesului în sala de ședințe, blocarea sau limitarea accesului la microfoane, sau crearea unor condiții de imposibilitate a continuării ședințelor plenare ale Parlamentului;

e) orice acțiuni ce pot împiedica desfășurarea normală a lucrărilor Parlamentului.

În același timp, art. 133 stabilește o serie de sancțiuni pentru încălcarea de către deputați a prevederilor Regulamentului, și anume: a) avertismentul; b) chemarea la ordine; c) retragerea cuvântului; d) lipsirea de cuvânt pe o durată de până la 5 ședințe; e) eliminarea din sala de ședințe; f) interzicerea participării la ședințele plenare pe o durată de până la 10 ședințe.

Detaliind, precizăm că la prima încălcare de către deputat a prevederilor Regulamentului, președintele ședinței îl **avertizează** și îl invită să respecte Regulamentul.

Potrivit art. 135 deputații sunt **chemați la ordine**, de către Președintele ședinței, în cazul în care: a) nu iau în considerare avertismentul președintelui ședinței și continuă să se abată de la Regulament; b) se ceartă cu alți deputați sau alți participanți la ședință; c) folosesc gesturi și un limbaj ofensator; d) se abat de la tema pusă în discuție; e) tulbură ordinea ședinței în alt mod.

Cu toate acestea, în virtutea art. 136, Președintele ședinței poate, înainte de a chema la ordine un deputat, să-l invite să-și retragă sau să explice cuvintele care au generat incident și care pot conduce la aplicarea sancțiunii. În cazul în care cuvintele întrebunțate au fost retrase sau regretate ori explicațiile date sunt apreciate de Președintele ședinței ca satisfăcătoare, sancțiunea nu se mai aplică.

Alte sancțiuni aplicabile deputaților sunt **retragerea cuvântului și lipsirea de cuvânt**. Astfel, în baza art. 137 din Regulament, Președintele ședinței poate **retrage cuvântul** deputatului: a) care, după chemare

la ordine, continuă să tulbure ordinea ședinței; b) care își continuă comunicarea peste termenul stabilit și nu respectă indicațiile președintelui de a încheia comunicarea.

Dacă deputatul, după ce i s-a retras cuvântul, în cadrul aceleiași ședințe comite aceleași încălcări, Președintele ședinței îl poate **lipsi de cuvânt**.

O sancțiune mai aspră este **eliminarea din sala de ședințe** (art. 138), care poate fi aplicată deputatului dacă: a) în timpul ședinței, cheamă la folosirea forței sau o folosește el însuși; b) pe parcursul ședinței, proferează insulte, calomnii sau amenințări publice la adresa Președintelui Republicii Moldova, deputaților, membrilor Guvernului sau altor persoane; c) votează, prin mijloace electronice, în numele altui deputat; d) blochează, prin diferite modalități, tribuna sau microfoanele din sală și continuă să sfideze autoritatea președintelui ședinței.

Deputatul astfel sancționat este obligat să se conformeze imediat și nu poate reveni în ședința plenară până la încheierea acesteia, cu excepția cazului în care acesta comunică regretul său pentru faptele comise și se obligă să respecte Regulamentul și ordinea în ședință.

În cazul în care deputatul sancționat cu eliminarea din sală nu părește benevol sala de ședințe ori dacă acesta a fost sancționat repetat în aceeași sesiune cu eliminarea din sala de ședințe, i poate aplica sancțiunea **interzicerii de participare a acestuia la ședințele plenare** pe o durată de până la 10 ședințe (art. 139 alin. (139)).

Dacă și după aplicarea sancțiunii de interzicere a participării la ședințele plenare deputatul nu părește benevol sala de ședințe, președintele ședinței poate anunța întrerupere.

O altă măsură ce poate fi cumulată cu această sancțiune este anularea indemnizației prevăzute de lege pe întreaga durată de aplicare a sancțiunii interzicerii participării la ședințele plenare. Totodată, deputatul în cauză pierde și 10% din sala-

riu pentru fiecare ședință, începând cu ziua următoare celei în care a fost aplicată sancțiunea, dar nu mai mult de 75% din salariu.

Sancțiunea interzicerii participării la ședințele plenare poate fi totuși ridicată de Parlament în orice moment, la propunerea Președintelui Parlamentului, a unei fracțiuni parlamentare, la adresarea scrisă sau publică a deputatului sancționat, prin care acesta comunică regretul său pentru faptele comise și se obligă să respecte Regulamentul și ordinea în ședință.

În cazul în care deputatul nu execută benevol sancțiunile aplicate de Parlament de eliminare din sala de ședințe sau de interzicere a participării la ședințele Parlamentului, executarea se asigură de serviciul special al Parlamentului, care îndeamnă deputatul să părăsească sala de ședințe, escortându-l din sală (art. 139¹).

Neexecutarea cerințelor Președintelui ședinței și ale colaboratorului serviciului special al Parlamentului de părăsire a sălii de ședințe se sancționează cu pierderea a 25% din salariu și din alte indemnizații pentru luna următoare.

Opunerea de rezistență sau insultele aduse colaboratorului serviciului special al Parlamentului în legătură cu solicitarea de a părăsi sala de ședințe a Parlamentului de către deputatul vizat se sancționează cu pierderea a 50% din salariu și din alte indemnizații pentru luna următoare. Ultimele două sancțiuni se aplică de către Președintele Parlamentului.

După cum se poate observa, aplicarea sancțiunilor față de deputați este dată în competența diferitor subiecți, după cum urmează:

- sancțiunile prevăzute la art. 133 alin. (1) lit. a)-d) – se aplică de către Președintele ședinței;

- sancțiunile de la art. 133 alin. (1) lit. e) și f) – se aplică de Parlament, cu votul majorității deputaților prezenți, la propunerea președintelui ședinței sau a unei fracțiuni parlamentare,

- sancțiunile prevăzute la art.133 alin. (1) lit. a)-c) – pot fi aplicate și în scopul menținerii ordinii în ședințele comisiilor de către președinții acestora.

Totodată, importante momente la capitolul dat sunt prevăzute în art. 16 alin. (2) din *Legea despre statutul deputatului în Parlament* [6] în care este stabilit că participarea deputatului la ședințele Parlamentului și ale comisiei permanente din a cărei componență face parte este obligatorie. În cazul în care deputatul nu se poate prezenta din motive întemeiate la ședințele Parlamentului sau ale comisiei permanente, este obligat să aducă la cunoștință Biroului permanent sau secretarului comisiei respective motivele absenței sale.

Orice absență a deputatului care nu ține de exercitarea atribuțiilor funcționale ale Parlamentului și ale comisiei permanente din care face parte se consideră absență fără motiv întemeiat. Absența deputatului de la ședința Parlamentului în semn de protest față de un proiect sau față de o altă chestiune inclusă pe ordinea de zi, anunțată de deputat personal sau în numele fracțiunii în ședința în plen a Parlamentului, se consideră de asemenea, absență din motive întemeiate.

Articolul 131 din *Regulamentul Parlamentului* stabilește în acest sens că absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la 3 ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 50% din salariu și din alte indemnizații pentru luna următoare. Absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la 4 și mai multe ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 75% din salariu și din alte indemnizații pentru luna următoare.

Din cele expuse, putem deduce că instituția răspunderii disciplinare a parlamentarilor este bine conturată și cu siguranță (dată fiind „con-

fruntarea permanentă” dintre forțele politice parlamentare), este efectiv realizată.

Răspunderea contravențională a parlamentarilor. Referitor la răspunderea contravențională a demnitarului parlamentar, precizăm că Legea-cadru ce reglementează statutul acestora (*Legea despre statutul deputatului în Parlament* [6]), nu stabilește expres posibilitatea atragerii acestuia la o astfel de formă de răspundere juridică. Cu toate acestea însă, nu poate fi negat faptul că în calitatea sa de persoană fizică, parlamentarul poate fi totuși supus răspunderii contravenționale, moment ce poate fi dedus din prevederile art. 10 din aceeași Lege-cadru, în care se admite o posibilă aplicare a măsurilor de constrângere contravențională [9, p. 225].

În același timp, o anumită relevanță în context, prezintă și dispozițiile art. 27 alin. (6) din *Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate* [5], potrivit căruia: „Dacă în urma controlului declarațiilor de avere și interese personale se constată că subiectul declarației nu a depus sau a depus tardiv declarația de avere și interese personale, inspectorul de integritate îi aplică acestuia o sancțiune contravențională conform *Codului contravențional al Republicii Moldova*.

În baza art. 330² din *Codul contravențional – Încălcarea regulilor de declarare a averii și intereselor personale*, depunerea tardivă a declarației de avere și interese personale de către persoana obligată să o depună în condițiile Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale [2].

În cazul constatării situației menționate, inspectorul de integritate transmite organizației publice în care activează subiectul declarației cu statut de funcționar public sau transmite pe numele subiectului declarației, în cazul în care acesta exercită o funcție de demnitate publică, un demers pentru depunerea

declarației de avere și interese personale în termen de 30 de zile.

Nedepunerea declarației de avere și interese personale în termen de 30 de zile de la recepționarea demersului inspectorului de integritate sau refuzul de a o depune constituie temei de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu. Inspectorul de integritate notifică imediat despre aceasta conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului vizat de demers.

Analizând aceste prevederi legale în corespundere cu art. 2 alin. (6¹) din *Legea despre statutul deputatului în Parlament*, constatăm că nedepunerea declarației de avere și interese personale sau refuz de a o depune constituie un temei juridic pentru ridicarea mandatului de deputat [9, p. 226] (care după cum vom vedea în continuare, constituie o sancțiune de drept constituțional, adică presupune răspunderea constituțională a deputatului).

Din perspectiva cumulării formelor de răspundere juridică, acest moment nu exclude survenirea răspunderii contravenționale a parlamentarului cu ridicarea ulterioară a mandatului în baza aceluiași temei.

Răspunderea constituțională a parlamentarilor. Cu mult mai importantă în context, considerăm a fi răspunderea constituțională a parlamentarilor [8, p. 85-89], formă de răspundere juridică puțin studiată în doctrină.

În general, reiterăm că răspunderea acestor subiecți este strâns legată de obligația respectării Constituției și a legilor, a drepturilor și libertăților cetățenilor, a intereselor statului, care de altfel și constituie obiect al delictelor constituționale comise de ei [9, p. 227].

În contextul dat, cercetătorul rus V. A. Vinogradov menționează că aceste obligații sunt asumate în momentul depunerii jurământului

la învestirea în funcție, încălcarea căruia constituie un temei distinct pentru survenirea răspunderii constituționale [13, p. 194] (care, cu regret, nu este propriu și Republicii Moldova).

În continuare, autorul citat, precizează că deputații pot comite următoarele delictे constituționale:

- încălcarea Constituției, a legilor și a drepturilor și libertăților omului;
- neexecutarea obligațiilor funcționale sau executarea inadecvată a acestora;
- nerespectarea regimului incompatibilităților;
- abuzul de competențe și drepturi.

Referitor la măsurile de răspundere constituțională ce pot fi aplicate pentru comiterea unor astfel de abateri (delictе constituționale), cercetătorul indică următoarele [13, p. 212-214]: lipsirea de împuterniciri (revocarea sau retragerea mandatului); invalidarea alegerii deputatului; sancțiuni juridico-constituționale cu caracter procedural (avertismentul, înlăturarea temporară de la activitatea parlamentului etc.); sancțiuni juridico-constituționale cu caracter financiar (lipsirea de remunerație).

În opinia cercetătorilor autohtoni, o asemenea abordare a subiectului este prea largă, nefiind justificată atribuirea măsurilor de răspundere disciplinară la categoria sancțiunilor constituționale, deoarece, prin aceasta, se denaturează într-o anumită măsură însăși esența răspunderii constituționale [4, p. 5].

În ceea ce ne privește (în condițiile nivelului actual de dezvoltare a teoriei răspunderii constituționale), considerăm că răspunderea constituțională a parlamentarilor poate fi identificată în principal în baza sancțiunii aplicate, care poate consta doar în *încetarea/ridicarea mandatului*. În acest sens, temeiurile pot fi diferite, însă obligatoriile reglementate în *Legea Fundamentală a statului* și în *Legea-cadru în domeniu* [9, p. 228].

Potrivit art. 69 alin. (2) din *Con-*

stituția Republicii Moldova [3] și a art. 2 alin. (6) din *Legea despre statutul deputatului în Parlament* [6], calitatea de deputat încetează: - la data întrunirii legale a Parlamentului nou-ales; - în caz de demisie; - de ridicare a mandatului; - de incompatibilitate sau - de deces.

Referindu-ne la incompatibilitate, precizăm că potrivit art. 70 alin. (1) din *Constituția Republicii Moldova*: „*Calitatea de deputat este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.*”

La rândul lor, art. 3 și 4 din *Legea despre statutul deputatului în Parlament*, stabilesc că mandatul de deputat este incompatibil cu:

- a) funcția de Președinte al Republicii Moldova;
- b) funcția de membru al Guvernului;
- c) funcția de avocat parlamentar;
- d) exercitarea oricărei alte funcții remunerate, inclusiv a funcției acordate de un stat străin sau organizație internațională, cu excepția activității didactice și științifice desfășurate în afara programului stabilit de Regulamentul Parlamentului.

Persoanele mandatate de Parlament cu misiuni temporare în organele centrale ale administrației de stat pot cumula exercitarea acestei misiuni cu mandatul de deputat pe o durată de cel mult 6 luni.

Pe cale de consecință, potrivit art. 5 din *Legea sus-citată*, deputatul care se află în unul din cazurile de incompatibilitate enunțate trebuie să demisioneze, în termen de 30 de zile de la data validării mandatului, din funcția incompatibilă cu mandatul de deputat. În cazul în care deputatul se află în unul din cazurile de incompatibilitate și nu a depus, în termenul menționat, cererea de demisie din funcția incompatibilă cu mandatul de deputat, după expirarea acestui termen este suspendat de drept din funcția incompatibilă.

Din aceste prevederi legale se poate conchide că deputatul poate să-și piardă mandatul (ca sancțiune

constituțională) în cazul nerespectării regimului incompatibilităților [4, p. 6]. Important e ca mecanismul de constatare a incompatibilității să fie funcțional și aplicat potrivit legii [8, p. 85-80]. În acest sens, prof. V. Popa afirmă că pentru Parlamentul Republicii Moldova este ceva obișnuit că unii deputați, pe perioada exercitării mandatului său, continuă să-și administreze întreprinderile private [11, p. 99], ceea ce contravine evident și flagrant regimului incompatibilităților.

Referitor la *ridicarea mandatului*, sunt relevante dispozițiile art. 2 alin. (6¹) din *Legea despre statutul deputatului în Parlament*, în care se precizează că ridicarea mandatului de deputat are loc în caz de:

a) stabilire, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

b) nedepunere a declarației de avere și interese personale sau refuz de a o depune, în condițiile art. 27 alin. (8) din *Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*;

c) dispunere de către instanța de judecată, prin hotărâre irevocabilă, a confiscării averii nejustificate.

În toate aceste cazuri, la cererea Autorității Naționale de Integritate, ridicarea mandatului se hotărăște de Parlament, cu votul majorității deputaților aleși.

O altă sferă de manifestare a răspunderii constituționale ține de *procedura ridicării imunității parlamentare* (reglementată în capitolul 5 din *Regulamentul Parlamentului*). În literatura de specialitate, ridicarea imunității parlamentare este calificată drept o sancțiune constituțională ce survine pentru un comportament incompatibil cu statutul înalt de deputat în Parlament [14, p. 7].

Astfel, potrivit art. 95 alin. (1) din *Regulamentul citat supra*, în cazul în care deputatul a comis o infrac-

țiune sau o contravenție, Procurorul General poate cere Parlamentului ridicarea imunității acestuia pentru a efectua măsuri procesuale de reținere, percheziționare, arestare sau trimitere în judecată.

Dincolo de reglementarea detaliată a procedurii de ridicare a imunității, Regulamentul Parlamentului nu prevede soluția ce urmează în cazul în care deputatul este totuși găsit vinovat de comiterea infracțiunii, stipulând doar momentul că în cazul încetării urmăririi penale sau a procedurii contravenționale, precum și al achitării definitive de către instanța judecătorească, cazul este considerat consumat și hotărârea Parlamentului de ridicare a imunității își pierde valoarea juridică (art. 98 alin. (2)) [4, p. 5]. În viziunea noastră [8, p. 85-89; 9, p. 232], această lacună legislativă necesită o remediere/completare corespunzătoare, întrucât, consecința juridică a condamnării deputatului constă în ridicarea mandatului acestuia, care în esență, de asemenea, este o măsură de răspundere constituțională.

În **concluzie**, precizăm că dacă legiuitorul autohton evită a reglementa răspunderea constituțională a deputaților, acești subiecți totuși sunt pasibili de o asemenea formă de răspundere, deoarece sunt subiecți individuali care în activitatea lor pot să admită derogări de la normele constituționale și chiar abuzuri de drepturile constituționale.

Prin urmare, dat fiind statutul lor juridic deosebit, deputații pot și trebuie recunoscuți ca subiecți ai răspunderii constituționale, iar temeiurile survenirii acesteia urmează a fi extinse [10, p. 306]. Modificări substanțiale în acest sens se impun în însăși legea ce reglementează statutul deputaților (implicit și în *Regulamentul Parlamentului*), cu precizarea concretă a răspunderii constituționale ce poate surveni în cazurile de încălcare a Constituției și a legislației constituționale (în acest sens, în calitate de sancțiuni pot fi consacrate nu doar demiterea sau lipsirea de mandat, dar și inter-

zicerea de a mai ocupa funcții publice pe o anumită perioadă de timp sau chiar pe viață, în dependență de delictele constituționale comise), cu concretizarea conținutului acestor delict și, în același timp, elaborarea unui mecanism eficient de aplicare a acesteia.

Referințe bibliografice

1. Arseni Al. *Legitimitatea puterii de stat – principiu edificator al statului de drept și democratic contemporan. Argumentare științifică și confirmare practică*. Chișinău: USM, 2014.
2. *Codul contravențional al Republicii Moldova*, nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 16.01.2009, nr. 3-6.
3. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.08.1994, nr. 1 (cu modificări și completări până la 20 septembrie 2006).
4. Costachi Gh., Muruianu I. *Răspunderea constituțională a deputaților, miniștrilor și a altor subiecți de drept constituțional*. În: *Legea și Viața*, 2013, nr. 12.
5. *Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, nr. 132 din 17 iunie 2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 245-246 din 30.07.2016.
6. *Legea despre statutul deputatului în Parlament*, nr. 39 din 07.04.1994. Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 59-61 din 15.04.2005.
7. *Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului*, nr. 797 din 02.04.1996. Republicată în Monitorul Oficial Nr. 50 din 07.04.2007.
8. Micu V. *Răspunderea constituțională a Parlamentului*. În: Revista științifică internațională „Supremația dreptului”, 2016, nr. III, p. 85-89.
9. Micu V. *Răspunderea parlamentară: teorie și practică*. Monografie. Chișinău: S.n., 2017.
10. Micu V. *Răspunderea Parlamentului în contextul răspunderii statului contemporan*. În: Rolul instituțiilor democratice în asigurarea protecției drepturilor omului, materiale ale mesei rotunde cu participare internațională consacrate Zilei internaționale a drepturilor omului, din 11 decembrie 2015. Chișinău: AAP, 2016.
11. Popa V. *Drept parlamentar al Republicii Moldova: Monografie*. Chișinău: ULIM, 1999.
12. Pupăzan C. G. *Răspunderea penală a aleșilor*. București: Hamangiu, 2016.
13. Виноградов В.А. *Конституционная ответственность: вопросы теории и правовое регулирование*. Москва, 2000.
14. Сергеев А. Л. *Конституционная ответственность в Российской Федерации (часть вторая)*. В: Конституционное и муниципальное право 2003, nr. 1.